Ομιλία εις την Κυριακήν προ της Υψώσεως του Τιμίου και Ζωοποιού Σταυρού (Επισκόπου Θεοφάνους Κεραμέως)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 4 Σεπτεμβρίου, 2014

Ελάτε
σήμερα, ω θεοφιλεστάτη συνάθροισις, ας εορτάσομε τα προεόρτια της ανυψώσεως του ζωηφόρου Σταυρού. Αντηχεί στην ακοή μου η θεσπεσία φωνή του Ευαγγελίου, η οποία προσφωνεί το σταυρικό μυστήριο θέτοντας ως υπόδειγμα το χάλκινο όφι που είχαν κρεμάσει στο ξύλο οι Ισραηλίτες. Και μου γίνονται τα αναγνώσματα προμηνύματα και προκηρύγματα της προσκυνήσεως του Σταυρού. Ας στρέψομε λοιπόν προσεκτικά το βλέμμα μας στα ολόφωτα λόγια του Ευαγγελίου χρησιμοποιώντας αυτά ως προπομπή του βασιλικού σκήπτρου.

Είπεν ο Κύριος: «ουδείς αναβέβηκεν εις τον ουρανόν,
ει μη ο εκ του ουρανού καταβάς, ο Υιός του ανθρώπου, ο ων εν τω ουρανώ».
Καλό είναι να τα είπη αυτά. Πράγματι, η ευαγγελική αυτή περικοπή αποβλέποντας στον σκοπό της ημέρας, απεσιώπησε αυτό που είχε προηγηθεί. Τότε λοιπόν που ήλθε προς τον Κύριον ο νυκτερινός εκείνος μαθητής – καταλαβαίνεις βεβαίως οτι εννοώ τον Φαρισαίο Νικόδημο - και τον εδίδασκε ο Σωτήρ για την «άνωθεν γέννησιν», εκείνος, επειδή ο νους του κατείχετο ακόμη από την ιουδαϊκή παχύτητα, εσύρθη αυτόματα στον χώρο της μήτρας φανταζόμενος γέννησιν σαρκικήν. Όταν λοιπόν ο Κύριος τον είδε να μη τον ακολουθεί στο ύψος του δόγματος αυτού, του λέγει· «Ουδείς αναβέβηκεν εις τον ουρανόν, ειμή ο εκ του ουρανού καταβάς»· ωσάν να λέγει: Συ μεν, Νικόδημε, είσαι ανεπίδεκτος ουρανίου μυσταγωγίας και προσπαθείς να βρεις κάποια εξήγηση ανθρώπινη· αλλά «ουδείς αναβέβηκεν εις τον ουρανόν», ώστε να τα μυηθεί αυτά εκεί, «ει μη ο εκ του ουρανού καταβάς», εκτός από αυτόν ο οποίος κατέβηκε από τον ουρανό και δογματίζει τα εκεί τρανώς, «ο Υιός του ανθρώπου, ο ων εν τω ουρανώ».

Θα μπορούσε όμως να πει κάποιος· εφ όσον, όταν τα έλεγε αυτά, δεν είχε ακόμη αναχωρήσει προς τους ουρανούς με το πρόσλημμα, όπως τότε μετά την αναβίωσή του από τον κόσμο των νεκρών, που εμπόδιζε την θεοφόρο Μαγδαληνή να τον αγγίσει και αποστέλλοντάς την προς τους Αποστόλους, της έλεγε «Ούττω γαρ αναβέβηκα προς τον Πατέρα μου», πώς λοιπόν λέγει εδώ ότι

κανείς δεν έχει ανέβει στον ουρανό, εκτός από εκείνο τον ίδιο ο οποίος κατήλθεν από τον ουρανό στη γη; Εδώ φανερώνει το δόγμα της άρρητης ένωσης του Θεού Λόγου με εμάς, ότι οι δύο φύσεις ενώθηκαν ασυγχύτως σε μία υπόσταση. Όταν λοιπόν ακούς «ουδείς αναβέβηκεν εις τον ουρανόν, ει μη ο εκ του ουρανού καταβάς», εννόησε την Θεότητα του Λόγου· γι' αυτό και πρόσθεσε «ο ων εν τω ουρανώ». Είναι πράγματι αφέλεια εδώ να εννοήσομε την σάρκα, ότι ήταν και στον ουρανό και συζητούσε με τον Νικόδημο, τη στιγμή που είχε τρεις διαστάσεις και περιοριζόταν σε έναν τόπο. Ενώ το αναμφισβήτητα θεοσεβές είναι να πιστεύομε ότι εδώ πρόκειται για την υπεράρχιο Θεότητα, η οποία ευρίσκεται ολικώς μέσα στο παν και επάνω από το παν. Όμως το «ούττω αναβέβηκα προς τον Πατέρα μου» που ελέχθη στην μυροφόρο, δήλωνε τη σωματική ανάβαση. Στη συνέχεια λοιπόν προλέγει περί του Πάθους και του Σταυρού. Λέγει δηλαδή· «Ώσπερ Μωυσής ύψωσε τον όφιν εν τη ερήμω, ούτως υψωθήναι δει τον Υιόν του ανθρώπου». Είναι, νομίζω, σαφής για τους περισσότερους η ιστορία για την οποία κάνει λόγο εδώ, αλλά για να γίνει πιο εύληπτος για μας η θεωρία, θα προσπαθήσω με συντομία να την ερμηνεύσω το κατά δύναμη και με λίγα λόγια.

Τότε που ο Ισραηλιτικός λαός καθοδηγείτο από τον Μωυσή διά μέσου της ερήμου, επειδή η δουλοπρεπής ηδονή τους διέγειρε την επιθυμία της γαστριμαργίας και ονειροπωλούσαν τον Αιγυπτιακό χορτασμό όπως οι άτακτοι νέοι, παιδαγωγούνται με σφοδρότερες μάστιγες· τους επετέθηκαν όφεις έρποντας μέσα στο στρατόπεδο, οι οποίοι έχυναν θανατηφόρο δηλητήριο σε όσους πλήγωναν με τα δόντια τους. Καθώς δε ο Μωυσής τους έβλεπε να υποκύπτουν ο ένας μετά τον άλλο από τα πλήγματα των θηρίων, κατόπιν θείας συμβουλής κατασκεύασε ένα χάλκινο ομοίωμα φιδιού και έτσι εξουδετέρωσε την δύναμη των αληθινών φιδιών. Και αφού κρέμασε σε ένα ύψωμα το χάλκινο φίδι, ώστε να το βλέπουν όλοι, σταμάτησε τον αφανισμό του λαού απο τα θηρία αυτά. Πράγματι, όποιος έβλεπε στην εικόνα του φιδιού, διότι με κάποια μυστική αντίδραση η θέα του φιδιού εξουδετέρωνε το δηλητήριο.

Το ότι **το χάλκινο φίδι ήταν τύπος του ίδιου του Χριστού**, το κηρύσσει σαφώς το Ευαγγέλιο και ας μη ταράσσει τους φιλόχριστους η συσχέτιση του μυστηρίου με το αποκρουστικό αυτό ζώο. Εάν ο πατέρας της αμαρτίας ονομάσθηκε από την Αγία Γραφή φίδι, και εκείνο που γεννήθηκε από το φίδι, η αμαρτία δηλαδή, οπωσδήποτε είναι φίδι, συνώνυμο με αυτό που την γέννησε. Και μάλιστα ο Απόστολος μαρτυρεί ότι ο Κύριος έγινε για χάρη μας αμαρτία, αφού ανέλαβε την αμαρτωλή φύση μας· «τον γαρ αμαρτίαν» λέγει «μη ποιήσαντα, υπέρ ημών αμαρτίαν εποίησεν». Προσαρμόζεται άρα κατά αναλογία στον Κύριο το αίνιγμα. Πράγματι, επειδή τα πονηρά φίδια

διασκορπίστηκαν έρποντας σε όλο το ανθρώπινο γένος και θανάτωσαν με τις γρατσουνιές της αμαρτίας τη φύση μας, γι’ αυτό το λόγο ο Θεός υποδύεται το ομοίωμα της αμαρτίας, «εν ομοιώματι σαρκός αμαρτίας», όπως λέγει ο Παύλος, «γενόμενος», και έτσι ο άνθρωπος ελευθερώνεται από την αμαρτία δια μέσου εκείνου, ο οποίος έλαβε τη μορφή της αμαρτίας και ήλθε κοντά σ’ εμάς οι οποίοι είχαμε παραδοθεί στο φίδι· δι’ αυτού ο μεν θάνατος που προκαλείται από τα πλήγματα εμποδίζεται, τα δε φίδια αφανίζονται με το Πάθος του Σταυρού. Και έχει μεν καταργηθεί ο θάνατος που προέρχεται απο τα φίδια, η ασέβεια δηλαδή, δεν έχουν όμως παύσει τα πλήγματα. Διότι η επιθυμία που ενυπάρχει στη σάρκα κατά του πνεύματος δεν έχει εξαφανισθεί τελείως· και στους ενάρετους μάλιστα ενεργούνται πολλές φορές τα πλήγματα της επιθυμίας. Εκείνος όμως που βλέπει προς αυτόν ο οποίος υψώθηκε στο ξύλο, απωθεί το πάθος και εξουδετερώνει το δηλητήριο με το φόβο του Θεού σαν με κάποιο φάρμακο. Το να βλέπει κάποιος προς τον Σταυρό είναι αυτό, να γίνει σε όλο του το βίο ως νεκρός για τον κόσμο και σταυρωμένος, να μένει ακίνητος προς κάθε αμαρτία και να καθηλώνει το σαρκικό του φρόνημα με το φόβο του Θεού, κατά τον Ψαλμωδό. Ήλος που θα καθηλώσει τη σάρκα πρέπει να είναι η εγκράτεια.

Ότι το φίδι είναι σύμβολο του μυστηρίου του σταυρού φαίνεται και από μια άλλη ιστορία. Όταν ο Μωυσής απεστέλλετο από τον Θεό να εξαγάγει τον Ισραήλ ο οποίος υπηρετούσε τους Αιγυπτίους, λέγει προς τον Θεό· «Εάν ου πιστεύσωσί μοι, μηδέ εισακούσωσι της φωνής μου, τί ερώ προς αυτούς;». Και ο Θεός του είπε· «Τί τούτό εστι το εν τη χειρί σου;» αυτός απήντησε· «Ράβδος». Και είπε· «Ρίψον αυτήν επί την γην. Και έρριψεν αυτήν, και εγένετο όφις. Και είπε Κύριος προς Μωυσήν·. Έκτεινον την χειρά σου και επιλάβου της κέρκου (την ουρά). Και εγένετο ράβδος εν τη χειρί αυτού». Πρόσεξε ακριβώς εδώ, ότι ο αληθώς κατά φύση Υιός του Θεού είναι σαν κάποια ράβδος του Πατρός· διότι η ράβδος είναι σημείο βασιλείας και δύναμης. Και μάλιστα ο Δαυίδ λέγει «Ράβδος ευθύτητος η ράβδος της βασιλείας σου». Όταν όμως αυτή την έριξε με την ενανθρώπηση και την περιέβαλε με σώμα γήινο, τότε έλαβε την μορφή των πονηριών μας. Σύμβολο δε της πονηρίας είναι το φίδι. Και όπως η ράβδος του Μωυσή, όταν εθηριώθη κατέφαγε τις ράβδους με τις οποίες οι Αιγύπτιοι μάγοι έκαναν τις γοητείες τους, και έπειτα πάλι, όταν την ξαναπήρε στα χέρια του, έγινε αυτό που ήταν πριν, έτσι και η ράβδος του Θεού και Πατρός, που είναι ο Υιός, με την οποία εξουσιάζει τα πάντα, έγινε καθ’ ομοίωση δική μας με σκοπό να εξαφανίσει τα νοητά φίδια, ώστε να μην είναι πλέον τα δαιμόνια θεοί των εθνών. Όταν λοιπόν έφερε σε πέρας την οικονομία, επανήλθε στον ουρανόν σαν στο χέρι του Πατρός και έγινε πάλι ράβδος ευθύτητος και Βασιλείας· έχει καθίσει δε εκ δεξιών του γεννήτορος και μάλιστα με τη σάρκα. Αλλά και με άλλον τρόπο το φίδι εικόνιζε τον

Σωτήρα· όπως ακριβώς εκείνος εφαίνετο πως είναι φίδι, στην πραγματικότητα όμως δεν ήταν, έτσι και ο Κύριος «αμαρτίαν ουκ εποίησεν»· και δεν ηταν δίκαιο να λάβει ο κατά φύση αγαθός πείρα του κακού. Όμως στους φαύλους φαινόταν αμαρτωλός· πράγματι στον τυφλό που θεραπεύθηκε έλεγαν· «Δος δόξαν τω Θεώ· ο άνθρωπος ούτος αμαρτωλός έστιν». Αλλά και φάγον και οινοπότην τον ονόμασαν με τα απύλωτα στόματά τους: Και με άλλον τρόπο όμως ο Σωτήρας παρομοιάζεται με το φίδι· διότι το φίδι έχει όχι μόνο θανατηφόρο δηλητήριο, αλλά και ειδικό φάρμακο το οποίο εξουδετερώνει το θανατηφόρο δηλητήριο. Γι’ αυτό οι γιατροί από τις σάρκες των φιδιών κατασκευάζουν αντίδοτο γι’ αυτούς που πλήγηκαν από φίδια. Έτσι και ο Λόγος του Θεού κατεσκεύασε από τη θνητή φύση του Αδάμ το σώμα του, το οποίο κατήργησε το θάνατο. Ο **Θεολόγος Γρηγόριος** μάλιστα λέγει ότι το φίδι πρέπει να ληφθεί όχι ως τύπος του Κυρίου, αλλ’ ως **αντίτυπος**· λέγει δηλαδή «το χάλκινο φίδι κρέμεται κατά των φιδιών που δαγκώνουν, όχι ως τύπος του υπέρ ημών παθόντος, αλλ’ ως αντίτυπος· επειδή εκείνο μεν το χάλκινο φίδι εξουδετερώνοντας το δηλητήριο των ομοειδών του φιδιών έσωζε τους πληγέντες ανθρώπους· ο δε Σωτήρ ημών, όταν υψώθηκε στο Σταυρό, κατεξέσχισε την δύναμη των αλλότριων δαιμόνων, τους δε οικείους και ομοειδείς του ανθρώπους τους έσωσε». Εύλογα λοιπόν ο άγιος πατήρ λέγει ότι εκλαμβάνεται ως αντίτυπος. Σύμφωνα δε με το σοφότατο Μάξιμο, το κρεμάμενο φίδι ήταν σύμβολο του θανάτου, του οποίου το φίδι είχε γίνει πρόξενος. Και το τρόπαιο πάνω στο οποίο ανυψώθηκε, εικόνιζε τον Σταυρό· η δε προς αυτόν θέα των πληγωμένων απο τα φίδια, είναι η ομολογία των πιστευόντων. Όποιος λοιπόν ομολογεί θεοπρεπώς το θάνατο του Χριστού, έχει ζωήν αιώνιον. «Ούτως υψωθήναι δει τον Υιόν του ανθρώπου». Το «υψωθήναι δει τον Υιόν του ανθρώπου» έχει διπλή έννοια· αφ’ ενός μεν την καθήλωσή του σε ξύλο υψηλό, την οποία καταδέχθηκε για χάρη μας· διότι έπρεπε, αφού αγιάστηκε η γη απο τα άχραντα πόδια του με το βάδισμα και η θάλασσα με την πορεία του πάνω στα κύματα, να αγιαστεί και ο αέρας με την ανύψωσή του στο Σταυρό· αφ’ ετέρου δε δηλώνει τη δόξα με την οποία δοξάστηκε ανθρώπινα διά του Σταυρού. Διότι ενώ φάνηκε ότι κατακρίθηκε, με αυτόν κατακρίνει τον κοσμοκράτορα διάβολο, αφού αποδείχθηκε ανώτερος από τα πάθη στα οποία είχε υποδουλωθεί ο άνθρωπος, τη λύπη δηλαδή και την ηδονή. Από αυτά την μεν ηδονή νίκησε πάνω στο όρος, επειδή ούτε μετέβαλε τους λίθους σε άρτους, ούτε στις άλλες συμβουλές του πειραστού πείστηκε· από δε τη λύπη φάνηκε ανώτερος ιδίως κατά τον καιρό του Πάθους, τότε που ο αντίπαλος τους εξήγειρε όλους εναντίον του. Προδότης ο μαθητής, φυγάδες οι μαθητές, αρνητής ο Πέτρος, μάχαιρα και δάδες και ξίφη, σιαγόνες ραπιζόμενες, ράχις έκδοτος στις πληγές, μάρτυρες ψευδείς, κριτήριο ασεβές, απόφαση απάνθρωπη, στρατιώτες που διασκέδαζαν μετά τη θλιβερή απόφαση με εμπαιγμούς και ειρωνείες και ύβρεις και κτυπήματα με τον κάλαμο, καρφιά και χολή, και όξος και τελευταίον ο Σταυρός. Ποία

ήταν λοιπόν η άμυνα κατά των δραστών; «Πάτερ, συγχώρησον αυτοίς, ου γαρ οίδασι τι ποιούσιν». Έτσι, αφού νίκησε και τη λύπη με την μακροθυμία, καταστρατηγεί τον αντίπαλον, δεικνύοντας σε μας τον τρόπο της κατ’ αυτού νίκης. Διότι με την αποχή των ηδονών και με την πραότητα προς αυτούς που μας στενοχωρούν και την μακροθυμία, γινόμαστε μιμητές του Δεσπότη και κερδίζουμε για την κατά του πονηρού νίκη έπαθλο τη Βασιλεία των Ουρανών· αυτήν είθε να επιτύχομε όλοι με τη χάρη της υπερφώτου Τριάδος, «η πρέπει πάσα δόξα εις τους αιώνας των αιώνων». Αμήν.

(Πηγή: imconstantias.org.cy)